

Stockholm den 11 maj 2012

Remissvar till regeringens Djurhållning och miljön – hantering av risker och möjligheter med stallgödsel (SOU 2013:5), L2013/306/ELT

Branschorganisationen Svensk Fågel tackar för att ha getts möjlighet att lämna remissvar i till regeringens betänkande Djurhållning och miljön – hantering av risker och möjligheter med stallgödsel (SOU 2013:5).

Först vill SF be om överseende för att remissvaret inkommit senare än angiven tid. Skälet till förseningen är att kansliet varit mycket hårt belastat under våren.

Bakgrund

Branschorganisationen Svensk Fågel företräder cirka 97 procent av all matfågelproduktion i landet. Medlemmar svarar för cirka 99 procent av kycklingproduktionen och för 97 procent av kalkonproduktionen i Sverige. Branschorganisationen företräder hela produktionskedjan, dvs. avel för uppfödning och kläckäggsproduktion, kläckeri, uppfödare och slakterier samt fodertillverkare.

Branschorganisationen driver också en rad kontrollprogram inom ramen för smittskydd, djurhälsa och djurvälstånd. Programmen godkänns av myndigheten och rapporteras till nämnder där myndigheterna Livsmedelsverket (SLV), Jordbruksverket (SJV) och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) företräds. Kraven inom dessa områden är mer långtgående än de krav som ställs inom EU, vilket också resulterat att djurvälståndet, smittskyddet och djurhälsan i Sverige ligger på en betydligt högre nivå än den europeiska standarden.

Inledning

Branschens medlemmar uppfattar inte att ambitionerna om världens renaste jordbruk har lett till några konkurrensfördelar. Tvärtom har svensk livsmedelsproduktion utvecklats negativt, företag har lagts ner och produktion har flyttat utomlands. Detta är tydligt när det t.ex. gäller matfågelproduktionen (såväl avelsled som produktionsled), där produktionen har flyttat till Danmark för att nu flytta vidare till Polen och angränsande länder kring Östersjön. Branschorganisationen välkomnar därför alla initiativ som görs för att förenkla och verka för mer överskådligt regelverk inom de olika sektorerna som påverkar jordbruksproduktionen.

De internationella konventionerna välkomnas för att förbättra tillståndet kring gemensamma och gränsöverskridande miljöproblem. I sammanhanget är det dock viktigt att när målen fastställs och ska genomföras i gemenskapsrätten och nationell rätt att inventering sker i statusen – då åtgärderna kan skilja sig drastiskt mellan de olika länderna. Att endast fastställa minskning med vissa procentsatser utan att inventera problemområdena kan resultera i oerhörda merkostnader i medlemsstater som redan idag tillämpar en rad åtgärder för att minska förekomsten av emissioner och övrig utsläpp. Referenstekniker måste också ta hänsyn till andra faktorer som tex. smittskydd, djurskydd, klimat etc. Vidare måste intensiteten i jordbruksproduktionen de olika länderna beaktas när normer och åtgärder fastställs. I utredningen anges tex. att 63 procent av den danska landytan är jordbruksmark. I Sverige beräknas 8 procent vara jordbruksmark. Till detta ska även tilläggas antalet lantbruksdjur, tex. i Danmark produceras cirka 180 000 ton fågelkött år 2011 enligt Eurostat och i Sverige 86 000 ton. Motsvarande jämförelse bör även göras vad gäller antalet grisar som i Danmark beräknas till 13 miljoner jämfört med Sverige med 1,5 miljoner.

Synpunkter angående Nitratdirektivet

En av de mest kostnadskrävande reglerna är den om att max få tillföra 22 kg fosfor från stallgödsel per hektar odlingsmark. Inom känsliga områden i Sverige är det även begränsat till 40 kilo kväve per hektar och 60 kilo från stallgödsel för oljevaxter, vilket i praktiken innebär en svårare restriktion för svenska

Svensk Fågel är branschorganisationen för svensk kyckling och kalkon. Vi representerar hela kedjan, från avelsföretag, kläckerier och fodertillverkare till bönder och slakterier. Medlemsföretagen är: Lantmännen Kronfågel, Guldfågeln, Lagerbergs Kyckling, Knäreds Kyckling, Bjärefågel och Ingelsta Kalkon. Alla arbetar mot samma mål – att ta fram världens bästa kyckling och kalkon.

Svensk Fågel

105 33 Stockholm, tel: 08-787 55 20

www.svenskfagel.se

lantbrukarna. Den begränsar i praktiken hur många djur en lantbrukare kan ha på sin gård. Eftersom djuren är den ekonomiska motorn på gårdar med djur blir denna regel viktig. Sverige har denna regel som enda land i EU. Övriga följer istället 170 kg N/ha som gäller enligt Nitratdirektivet. Det innebär att danska och tyska uppfödare av exempelvis kycklingar får ha betydligt fler kycklingar på gården i förhållande till gårdens spridningsareal (utöver att man får ha fler kycklingar per kvadratmeter i Danmark och Tyskland). Detta är en konkurrensnackdel för svenska uppfödare.

Eftersom direktivet är ett minimidirektiv så har medlemsstaterna kunnat tillämpa mer långtgående krav. Detta har även tillämpats på länsnivå i Sverige där tex. områden som inte utpekats som känsliga områden har getts möjlighet att införa mer långtgående krav som drabbar den enskilde lantbrukaren om denne befinner sig i "fel län".

Synpunkter på Vattendirektivet

När mätvärden ska tillämpas är det viktigt att standard för mätning tas fram för att standardisera när, hur och var mätningar ska göras samt att instrument för mätning kvalitetssäkras och kalibreras mellan de olika länen.

Vid fastställandet av miljö kvalitetsnormerna så är det även viktigt att beakta de verksamheter som inte är tillståndspliktiga – och i synnerhet innan det framgår att miljömålen inte kommer att uppnås. Det är även viktigt att ange vilka konsekvenserna är om miljömålen inte uppnås. Om endast tillståndspliktiga anläggningar åläggs åtgärder så kan det innebära stora och kostsamma investeringar i verksamheter som ändå har marginell lönsamhet och som kan leda till stora katastrofer om förutsättningarna ändras med krav på ytterligare investeringar etc. Det är därför viktigt att när tex. miljö kvalitetsnormer ska uppfyllas att inte endast tillståndspliktig verksamhet åläggs genomföra åtgärdsprogram för att uppnå normen. Det är lika viktigt att annan verksamhet som ej omfattas av tillståndsprövningen åläggs att vidta åtgärder så att det gemensamma målet uppfylls och inte drabbar enskilda verksamheter.

Miljöbalken och miljömålssystemet

Den erfarenhet som branschen har kring provningstillstånden är att de är kostsamma, tidsödande för den enskilde bonden och kan dessutom innebära mer långtgående regionala krav beroende på var i landet provningen genomförs. Det har även aviserats att framtida tillståndsprövningar ska bli än mer kostsamma och kan därmed resultera än mer försämrade konkurrensvillkor jämfört med övrig produktion inom EU.

Att tillståndsplikten endast omfattar större djuranläggningar är olyckligt, när detta i praktiken innebär att enbart vissa djurslag omfattas. Miljömässig grund för detta saknas, såväl i nationell lagstiftning som på EU-nivå. I Sverige förekommer i stor utsträckning mixad produktion med både djur och grödor i interaktion på gården samt krav på spridningsareal. Kycklinguppfödningen utomlands förekommer i större utsträckning industriell uppfödning med enbart djurproduktion på anläggningen.

Långa handläggningstider har också förekommit beroende på vilket län som produktionen har legat. Detta innebär att den enskilde lantbrukaren kan förlora eller missa kontrakt med slakteriet/förädlingsindustrin då dessa har kunder som man måste kunna leverera till. Även den delen av produktionen utsetts för en mycket tuff marknadssituation och vid behov av råvara kommer den jordbruksanläggning som snabbast kan erhålla ett miljö tillstånd leda till konkurrensfördel. Att vissa länsstyrelser dessutom kräver utredningskrav vid tillståndsärenden för vissa tekniker för att minska emissioner utan fastställda gränsvärden innebär ytterligare fördröjning i utredningen. Det kan dessutom förekomma kompetensbrist hos myndigheten vilket innebär rättsosäkerhet samt utökade resurskrav hos den enskilde lantbrukaren. Sverige har dessutom att beakta betydligt strängare smittskydds krav, djurskydds krav samt verka för en god djurhälsa vilket innebär att BAT/utredningskrav för nya tekniker vid val av inventarier eller vid krav utredningskrav för att minska utsläppsnivåerna är mycket komplicerat.

Svensk Fågel ställer sig positiv till att provningen koncentreras till ett fåtal länsstyrelser. Det är också positivt att det ska finnas tillgång till miljö sakkunniga med jordbrukskompetens. Då produktionen av de olika animaliesektorerna har blivit specialiserade och en stor del av de inventarier som köps in utvecklas och produceras utomlands är det viktigt att kompetensen även är sektorsvis inom de olika djurslagen. Det är även viktigt att i samband med tillståndsansökan att dialog sker med branscher som driver kontrollprogram inom djurvälstånd, smittskydd och djurhälsa så att intressekonflikter tidigt identifieras och åtgärdas innan villkoren/utredningskraven ställs hos lantbrukaren.

Tillståndsprovningen är idag inte förutsebar och en stor osäkerhet råder över vilka krav som olika kommuner/länsstyrelser kan tänkas ställa. I detta sammanhang bör beaktas att nyinvesteringar regelmässigt innebär miljöförbättringar eftersom gammal teknik ersätts med ny teknik. Krav på omprövning av hela verksamheten är också hämmande i samband med tillbyggnad och tillämpning av ny och bättre teknik.

Kommentarer kring spridningstidpunkter

Reglerna om spridningstidpunkter är de som upplevs som mest ingripande och opraktiska bland lantbrukare inom branschen. De tillåtna spridningsfönstren stängs allt mer och blir kortare. Det betyder att mer av årets gödselproduktion från djuren ska spridas under kortare tid.

Den senaste spridningstidsförkortningen innebar att vårvinterspridningen försvårades, att novemberspridning förbjöds. För fjäderfä är det ytterligare restriktioner då fastgödsel från fjäderfä inte får spridas under tiden 1 oktober -31 oktober på obevuxen mark. Det är främst de två förstnämnda samt restriktioner för fjäderfägödsel som vållat problem för många lantbrukare inom branschen. En omprövning av dessa spridningsrestriktioner bör därför göras. En del i en sådan omprövning är att skaffa bättre försöksunderlag för hur stort läckage det blir vid november samt vårvinterspridning.

Konsekvenser av IED-direktivet och BAT-slutsatser

Svensk Fågel vill också uppmärksamma att de BREF-dokument som hittills omfattat branschens verksamhet ligger långt ifrån den produktion som Sverige bedriver, både vad gäller intensitet i djurhållning inom och mellan gårdarna, i synnerhet i jämförelse med tex. Danmark eller Nederländerna. Därför är också branschen tveksam till att dessa dokument ska tillämpas som någon form av "förarbeten" eller "vägledning" i de nationella eller individuella besluten. Länsstyrelser har vid ett flertal tillfällen hänvisat i sina beslut till BREF-dokument. Därmed tvingas lantbrukaren att överklaga besluten då produktionen skiljer sig och alternativa lösningar har kunnat tillämpas för lägre kostnader. Ett sådant exempel har tex. varit krav på tak vid lagring av gödsel då det finns alternativa täckningskonstruktioner, tex. spännduk som ett lämpligt alternativ. Att lantbrukaren tvingas driva process innebär också försening i byggnation och kan leda till att man väljer att ta en merkostnad trots att alternativa och billigare konstruktioner är möjliga. Länsstyrelser bör i den mån det går begränsa överklagandeprocesser för att inhämta tolkningar i regelverket och gemensamt upprätta enhetliga krav som ska gälla inom hela landet. Regelverket måste tydliggöras så att inte varje län känner behov av att inhämta principutlåtanden från miljödomstolarna.

I Sverige tillämpas tex. ett fothälsoprogram inom matfågelproduktionen som innebär att stallmiljön skiljer sig från majoriteten av de stallar som förekommer inom EU. Befintliga schablonvärden som tillämpas vid tillståndsprovning bör omarbetas då det ständigt sker en utveckling både vad gäller avelsarbetet, fodersammansättning samt inventarier i stallarna och kontrollprogram. Fastställande av schablonvärden på EU-nivå för de nordiska medlemsstaterna kan också ifrågasättas efter att ha tagit del av utkast till dokument för framtida BAT-slutsatser. Underlaget var felaktiga såväl avseende värden som produktionsform och innehöll produktionsformer som aldrig har förekommit i Sverige. Det är därför oroväckande att dialog med branschen inte har skett inför fastställande av data och produktionsstättet i Sverige/Norden när dessa sedan ska tillämpas som nyckelvärden inför gemensamma bestämmelser på EU-nivå. Det är för övrigt oklart vilken myndighet som idag företräder Sverige när de olika BREF-dokument utarbetas och vilka experter med god kännedom om jordbruksproduktionen som företräder och bevakar svenska intressen vid utarbetande av referensdokument. Vidare har det inte heller framgått hur dessa dokument remitteras till branschorganisationerna. Detta är i synnerhet viktigt då de nationella myndigheterna kommer i större utsträckning att tillämpa dessa dokument vid framtida tillstånds- och omprövningar.

Lagringsutrymmen

Regler för hur och när stallgödsel får spridas har en genomgripande inverkan i vardagen i lantbruksföretaget. Regler uppfattas ofta som opraktiska och dyra och det är inte alltid som miljönyttan för lantbrukaren framgår. Reglerna är ej heller enhetliga och förutsägbara och kan bero på vilket län eller handläggare som provningen hamnar hos.

Kommentarer kring generella föreskrifter

Generella föreskrifter kan i princip innebära ett mer överskådligt enhetligt och därmed enklare förfarande för den enskilde än individuell provning. Genom att föreskrifterna också måste beakta de sk. horisontella

BAT- slutsatserna så ska dessa aspekter förhoppningsvis identifieras av expertis på nationell nivå som både besitter miljökunskap och jordbruksexpertis. Genom generella föreskrifter bör också möjligheten till dispens tydliggöras och därmed möjliggöra beaktande av de övriga aspekter som ovan angetts, tex. smittskydd, djurvälstånd och djurhälsa.

Svensk Fågel vill avslutningsvis tacka för att getts tillfälle att lämna synpunkter. Finns det oklarheter kring remissvaret så är departementet välkommen att kontakta undertecknad.

Med vänliga hälsningar

Maria Donis, VD
Branschorganisationen Svensk Fågel